

ΦΟΙΒΟΣ

ΕΠΙΜΗΝΙΟΣ ΣΥΓΓΡΑΦΗ

ΠΕΡΙ

ΤΗΣ ΔΗΜΟΣΙΑΣ ΥΓΙΕΙΑΣ

ΤΗΣ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΚΗΣ ΥΓΙΕΙΝΗΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΠΡΟΧΕΙΡΟΥ
ΟΙΚΙΑΚΗΣ ΙΑΤΡΙΚΗΣ

ΕΝ ΕΛΛΗΝΕΙ ΙΑΤΡΟΥ

ΥΠΟ

Ι. Π. ΠΥΡΡΑ

Ἐπιτομία συνδρομῆ δραχ. ν. 3, πληρωσιμὰ ἐν τῇ ἀρχῇ τοῦ ἔτους.

ΕΤΟΣ 5'. — Ἐρ' Ἀθήναις 1 Νομβρίου 1884. — ΑΡ. 12.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Περὶ γενέσεως συμπτωμάτων καὶ κρίσεως. Περὶ ὕδατος κοινοῦ καὶ ἀν-
ταρξοῦχοῦ. Μυολογία. Περὶ παρωνυχίδος (καλαγκανθίου). Περὶ Κιρσοῦ.
— Περὶ σπασμωδικῆς βρογχίτιδος. — Περὶ βρογχίτιδος. — Περὶ θυμιάματος. — Περὶ
ἐπιδημίας τῆς Σελήνης ἐπὶ τῶν φυτῶν. Ἡ οἰκονομία ἐν τῇ ὕλει. Πίναξ.

Α'. ΔΗΜΟΣΙΑ ΥΓΙΕΙΝΗ

Περὶ γενέσεως συμπτωμάτων καὶ κρίσεως
τῆς νόσου.

Ὅταν ἐν τῷ διοργανισμῷ ὑπάρχη μικρὸν ποσὸν νοσοποιοῦ ὕλης
μὴ ἀνεκτὸν καὶ ἱκανὸν νὰ ἐπιφέρῃ διατάραξιν τῆς λειτουργίας
τῶν ὀργάνων τοῦ σώματος, ἢ φύσει ἀνέχεται τοῦτο, καὶ διὰ τοῦ
χρόνου κατ'ὀλίγον καὶ ἀνεπαίσθητως διὰ τῶν ὁδῶν τῆς ἀποβολῆς

ἀποβάλλει τούτο· ἐάν ὅμως, ὑπαρχούσης τῆς ἀνεπαρκούς ταύτης νοσοποιού ὕλης, προστεθῆ ἔν τῷ διοργανισμῷ νέον ποσὸν τοιαύτης καὶ κατασταθῆ ἀρκετὸν πρὸς διατάραξιν τοῦ διοργανισμοῦ, τότε ἡ φύσις διεγείρεται πρὸς ἀποβολὴν συγκετρώμεναι τῆς δυνάμεις αὐτῆς πρὸς τὴν χώραν ἐνθα ὑπάρχει ἡ νοσοποιὸς ὕλη, συστέλλει σπασμωδικῶς τὰς ἰναι· τῶν διαφόρων ἰστών, σμικρύνει τὰ ἀγγεῖα, ἵνα κατόπιν ἐπέλθῃ διαστολὴ καὶ εὐρύναι τούτων, καὶ συσσωρευθῆ περισσότερον αἷμα, καὶ γαίην μείζων ἔκκρισις ὑγρῶν, ὅπως διὰ τούτων συμπαρασύρῃ καὶ ἀποβάλῃ τὴν νοσοποιὸν ὕλην. Ἐκ τῆς ἐργασίας δὲ ταύτης τῆς φύσεως γίνεται κατ' ἀρχὴν ῥίγος ἢ ψυχρός, καὶ κατόπιν ἐπέρχεται ἐρυθρότης ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας, ἐνθα ἡ φύσις συσσωρεύει τὸ αἷμα κατὰ τῆς νοσοποιού ὕλης ἐπαύξεσις τῆς ἐκκρίσεως διὰ τῆς ἐπιφανείας, ἐφ' ἧς ἡ συσσωρευσις γίνεται, ἵνα οὕτω συναποβληθῆ ἡ νοσοποιὸς ὕλη. Ἡ τοιαύτη κατάστασις καλεῖται ἐρεθισμὸς καὶ διαρκεὶ περὶ τὰς 42 ἢ 48 ὥρας ἀπὸ τῆς ἐνάρξεως τοῦ ῥίγους.

Ἐάν ὅμως ἡ νοσοποιὸς ὕλη ὑπερισχύσῃ, καὶ δὲν ἀποβληθῇ οὕτω διὰ τοῦ ἐρεθισμοῦ, τότε ἡ φύσις ἐπαυξάνει τὸν ἀνταγωνισμὸν αὐτῆς, συσσωρεύει ἔτι μᾶλλον τὸ αἷμα, ἐξ οὗ ἡ ἐκεῖ θερμότης αὐξάνει· ἐκ δὲ ταύτης κατὰ φυσικὸν λόγον ἐποικίζονται καὶ ἡ ἐξάτμισις τῶν ὑγρῶν τοῦ αἵματος, καὶ οὕτω τὰ σπαιρίδια αὐτοῦ συμπυκνοῦνται, καὶ ἐπέρχεται κατόπιν ξηρότης ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας, ἣτις ἐξογκοῦται ἐκ τοῦ ὑπὸ ταύτην συσσωρευμένου αἵματος· πιέζονται ἐκ τῆς στενοχωρίας ταύτης τὰ ἐκεῖ διακλυδούμενα νεύρα, καὶ γίνονται ἀλγυδιὰ ἢ πόνος, ὅστις εἴναι φωνῆ ἢ πασχοῦσης φύσεως. Ἡ τοιαύτη κατάστασις ἀποτελεῖ τὴν φλόγωσιν, ἣτις δύναται νὰ ᾖται μικρὰ ἢ μεγάλη κατὰ τὴν ἔκτασιν καὶ ἐπίτασιν, καὶ διαρκεὶ περὶ τὰς 84 ὥρας ἀπὸ τῆς ἐνάρξεως τοῦ ῥίγους.

Ἐάν ἡ φλόγωσις ᾖται μεγάλη, τὰ ἐκεῖ ἐρχόμενα σπαιρίδια τοῦ αἵματος ὑπερθερμαίνονται, καὶ οὕτως ἔχοντα διὰ τῆς κυκλοφορίας διαδίδουσι τὴν θερμότητα καὶ εἰς τ' ἄλλα μέρη, μετ' ἧς ἔρχονται εἰς ἐπαφήν, καὶ ἐπέρχεται τότε γενικὴ θερμότης, ἐξ ἧς ἀποτελεῖται ὁ πυρετός. Οὕτω καὶ ὁ Γαλιηνοῦς θεωρεῖ τὴν γίνεσιν τοῦ πυρετοῦ λέγων·

«Εἰ δὲ εἰς ἅπαν ἐκτανθῆ τὸ σῶμα, πυρετός ὀνομάζεται τὸ νόσημα (Αἰτ. Β).

Ἐκ τῆς ὑπερθερμάνσεως ταύτης τῆς ἐπιφανείας τοῦ σώματος ἐπιγίγνεται ἐπαύξεσις τῆς τῶν ὑγρῶν ἐξάτμισεως διὰ τῶν πόρων τοῦ δέρματος, ἐπομένως μειώσις τῶν ἐν τῷ διοργανισμῷ ὑγρῶν

ὕλων ἐκ τούτου ἐπέρχεται ἡ δὲ ψα, ἣτις ἐστὶ πόθος πρὸς πόσιν ὕδατος, καὶ μάλιστα ψυχροῦ, πρὸς συμπλήρωσιν τοῦ ἐξατμισθέντος καὶ πρὸς ἐλάττωσιν τοῦ πλεονάζοντος θερμοῦ· διότι ἡ φύσις σπεύδει πρὸς διατήρησιν τῆς ἰσορροπίας ὕλων ἐν τῷ διοργανισμῷ λειτουργιδῶν.

Μετὰ τὸν ἀνταγωνισμὸν τούτον πρὸς ἀποβολὴν τῆς νοσοποιού ὕλης ὑπερισχύσασθαι τῆς φύσεως, ἡ φλόγωσις ἐλαττοῦται, ἡ δὲ διακοπεῖσα ἐκκρίσις ἐκ τῆς φλογισθείσης ἐπιφανείας ἀναγίνεται βαθμηδὸν καὶ ἐπαυξάνει. Ἐὰν αὐτὸ γίνεται καὶ ὅταν ἐπικρατῆ πυρετός· ὑπερισχύσασθαι τῆς φύσεως, ἐπιγίγνεται μείζων διαφοράσις διὰ τῶν πόρων τοῦ δέρματος, ἐξ ἧς ὁ ἰδρὼς τῆς κρίσεως.

Ἡ ἐποχὴ καθ' ἣν ὑπερισχύει ἡ φύσις ἢ ἡ νόσος κατόπιν τοῦ ἀνταγωνισμοῦ, καλεῖται κρίσις τῆς νόσου, περὶ ἧς ὁ μέγας Ἱπποκράτης λέγει.

«Ἀνάγκη τοῦ θερμοῦ ἀπιδόντος ἀφ' ἑαυτοῦ τὸ ὑγρὸν ἐλκύσαντος τῷ πυρετῷ κρίσιν γενέσθαι· τὰ δὲ οὖρα τὰ ἀποχωρόντα, ἢ καὶ τὰ διαχωρήματα κυλίας, ἢ αἵματος ἐκ τῶν ὄντων φύσιν, ἢ οὖρων πολλήν, ἢ δι' ὑγρὴν ἰσχυράν, ἰδρῶτα, ἢ ἕμετον· γυναικὶ δὲ καὶ ἐπιμηνίων ὀδόν· μάλιστα μὲν οὖν ταῦτα ποιεῖ κρίσιν ἢ ὅ,τι ἐν τούτων ἐγγύς γίνεται· ποιεῖ δὲ καὶ ἑτέρως κρίσεις, ἥττον μὲν τούτων». (κρίσ. 17).

Γίνεται δὲ ἡ πρώτη κρίσις περὶ τὴν τρίτην πρὸς τὴν τετάρτην ἡμέραν, ἣτις περὶ τὰς 84 ὥρας. Καὶ εἰ μὲν ἡ φύσις ὑπερισχύῃ τῆς νόσου, ἄγουσι τὰ συμπτώματα ἐλαττούμενα μέχρι τῆς ἐβδόμης, ὅτε γίνεται ἡ λύσις τῆς νόσου· ἐν τῇ περιπτώσει ταύτῃ ἢ ἐκ τῆς φλογώσεως διακοπεῖσα ἐκκρίσις ἀναφαίνεται ἰσχυροτέρα ἀκλόγως μὲ τὴν διάρκειαν. Ἐάν ὅμως ἡ νοσοποιὸς ὕλη ἐπικρατῆσῃ, τῆς φύσεως μὴ ὑπερισχύσασθαι, ἡ μάχη ἐξακολουθεῖ προβαίνουσα ἀναλόγως τῆς ἰσχύος τῆς νοσοποιού ὕλης μέχρι τῆς ἐβδόμης ἡμέρας, καθ' ἣν γίνεται ἡ δευτέρα κρίσις τῆς νόσου. Καὶ οὕτω πάλιν δύναται νὰ γίνῃ τρίτη κρίσις καὶ τετάρτη, κλπ. ἀναλόγως τῆς ἐπιμονῆς τῆς νοσοποιού ὕλης, καὶ τοῦ εἶδους αὐτῆς, κλπ. μέχρις οὗ ἐπικρατῆσῃ ὀριστικῶς ἡ φύσις ἢ ἡ νόσος· καὶ εἰ μὲν ἡ φύσις, ἐπέρχεται ἴασις· ἐάν δὲ ἡ νόσος ὀλεθρὸς. Οὕτω λέγει καὶ ὁ θεὸς Ἱπποκράτης.

«Μέγιστον τοίνυν σημεῖον ἐν τοῖς μέλλουσι τῶν καμνόντων βιώσασθαι, ἐάν μὴ παρὰ φύσιν ὁ καύτος, καὶ τ' ἄλλα δὲ νόσηματα ὡσαύτως. Οὐδὲν γὰρ δεινὸν τῶν κατὰ φύσιν γίνεσθαι, οὐδὲ θανάτους· δευτέρον δὲ, ἐάν μὴ αὐτὴ τε ὥρῃ τῷ νόσηματι ζυμ-

μαχήση, ὡς γὰρ ἐπὶ τῷ πολὺ οὐ νικᾷ ἢ τοῦ ἀνθρώπου φύσις τὴν τοῦ ὕλου δύναμιν» (Ἰπποκρ. π. κρισίμων 2.).

Ἐὰν ὁμοίως ἢ νοσοποιῆς ὕλη ἐμφωλευθῆ οὐχὶ ἐπὶ περιωρισμένης ἐπιφανείας, ἀλλὰ ἐπὶ τῶν σφαιριδίων τοῦ αἵματος, ἄπερ κινήσῃ εἰσι, καὶ ἐλαχίστης ἐπιφανείας, καὶ μὴ προσάλληλα συνεχόμενα, τότε ἀποτελεῖται γενικὸς ἐρεθισμὸς, καὶ οὐχὶ φλόγωσις. Τοιοῦτο συμβαίνει, ὅταν ἡ νοσοποιὸς ὕλη προέρχεται ἐκ τῶν ἐλωδῶν μαζμάτων, καὶ τῶν ὁμοίων τούτοις· διότι ταῦτα φιλοῦσι τοποθεταῖσθαι ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας τῶν τοῦ αἵματος σφαιριδίων· διόπερ ἡ φύσις περᾶγει γενικὸν τὸ ῥίγος, καὶ εἶτα τὸν ἐρεθισμὸν, μετ' ἧν ἐπιγίγνεται ἢ διὰ τοῦ δέρματος ἐκκρίσις, ἢ τοῦ ἰδρώος, πρὸς ἀποβολὴν τῆς νοσοποιῆς ὕλης. Δὲν γίνεται δὲ φλόγωσις μετὰ τὸν ἐρεθισμὸν· διότι ἡ νοσοποιὸς ὕλη οὐκ ἔστιν ἀθρόα ἐπὶ περιωρισμένης χώρης. Οὕτω γίνεται ἐν διαλείποντι πυρετῷ τὸ ῥίγος, ὁ πυρετὸς καὶ ὁ ἰδρῶς. (ἀκολουθεῖ)

Β'. ΥΓΙΕΙΝΗ ΕΚΑΣΤΩ.

Περὶ ὕδατος.

Τὸ ὕδωρ ἐθεοποιούον οἱ ἀρχαῖοι ὡς ἐν τῶν 4 στοιχείων, ἐξ ἧς παρήχθη καὶ συνίσταται ὁ κόσμος.

Ὁ Θαλῆς ἐδόξαζεν ὅτι ἐκ τοῦ ὕδατος παρήχθη ὁ κόσμος, τὸ πᾶν ὅτι οἱ ἀνθρώποι ἐγεννήθησαν ἐκ τῆς θαλάσσης. Ὁ Πλάτων λέγει ὅτι τὸ πᾶν κατὰγεται ἐκ ῥευστοῦ καὶ κινήσεως. Ὁ δὲ Ὀμηρος λέγει ὅτι οἱ θεοὶ ἐξῆλθον ἐκ τοῦ Ἰωάννου. Ἐκ τῆς θαλάσσης ἐξῆλθεν ἡ Ἀφροδίτη, ἡ Ἀμφιτρίτη, ἡ Ῥέα, ἡ Θέτις, κλπ. Διὰ τοῦτο τὸ ὕδωρ ἐθεωρεῖτο ἱερὸν, καὶ ἱεραὶ ἦσαν αἱ κρήναι (βρύσεις) καὶ οἱ ποταμοὶ. Διὰ τοῦτο οἱ λουόμενοι ἐν ὕδατι πηγῆς ἢ ποταμοῦ ἐθεωροῦντο ὡς καθαρῶς ὄντες καὶ ἐξελουμένοι.

Τὸ πρὸς πόσιν ὕδωρ ψυχρὸν ὅν κόπτει τὴν δίψαν καὶ εἶτι μάλλον ὅταν πίνηται κατ' ὀλίγον καὶ οὐχὶ ἀθρόον. Ὁ Ἀριστοτέλης λέγει ὅτι, ἐὰν ἀγγεῖον πλήρες ὕδατος κρεμασθῆ ἐντὸς φρεάτος εἰς τρόπον ὥστε νὰ μὴ ἀγγίξῃ τὴν ἐπιφανείαν τοῦ ὕδατος τοῦ φρεάτος, καὶ ἀφελθῆ νὰ ἐπιπυκνεύσῃ, νὰ μείνῃ δηλαδὴ ὕλη τὴν νύκτα, καλεῖσθαι ψυχρότερον τοῦ προσφάτου.

Οἱ ἀρχαῖοι γεωργοὶ ἐθεώρουν, ὅπερ καὶ ἀληθές, ὅτι τὸ βρόχιον

ὕδωρ ὠφελεῖ περισσότερο τὰ φυτὰ, καὶ μάλιστα τὸ γινόμενον ἐν καιρῷ ἀστραπῶν.

Κατὰ τὸν Ἀριστοτέλη (πρ. 4) ἡ μεταβολὴ (ἢ ἀλλαγὴ) τῶν ὑδάτων εἶνε νοσώδης· ἐν ᾧ ἢ τοῦ ἀέρος οὐ νοσώδης. Καὶ περισσότερο εἶνε ἐπιβλαβὴς ἢ μεταβολὴ τοῦ ὕδατος παρὰ ἢ τῶν τροφῶν. Προσέτι ἡ μεταβολὴ τοῦ ὕδατος ἐπιφέρει πολλὰς φθειρας (ψείρας) εἰς τοὺς προηγουμένως ἔχοντας ταῦτα. Διὰ ταῦτα ὁ ὀδοιπόρῳ δὲν πρέπει νὰ πίνῃ τὸ προστυχὸν ὕδωρ· ἐὰν ἀναγκασθῆ ἐκ δίψης, πινέτω συνάμα καὶ ὀλίγον ῥῶμι, ῥακὴν, οἶνον κλπ. Τὸ ἀκάθαρτον ὕδωρ καὶ μάλιστα τὸ φρεάτιον ἐπιφέρει ἐνίστε ἐν τῇ κοιλίᾳ σαρκώδεις ὄγκους, ἰδίως εἰς τὰς γυναῖκας. Ἐὰν εἰσδύωσιν ὕλαι ἀποκάτου εἰς φρέατα, τὸ ὕδωρ αὐτοῦ πινόμενον ἐπιφέρει τὸν τυφοειδῆ πυρετόν.

Ὁ Πλάτων (VII 2) λέγει ὅτι τὸ θερμὸν ὕδωρ καὶ ὁ σίελος τοῦ ἀνθρώπου φονεῦει τοὺς ὕφεις.

Οἱ κάτοικοι τῶν θερμῶν κλιμάτων πίνουσι περισσότερο ὕδωρ παρὰ οἱ τῶν ψυχρῶν· διὰ τοῦτο κατὰ τὰ ἐν χρήσει ποτήρια τὰ φέροντα πόδι εἰσι μικρότερα τοῦ θεόντος παρ' ἡμῶν, ἀρμόδια δὲ εἰς τοὺς κατοίκους τῶν ψυχρῶν καὶ ὑγρῶν κλιμάτων.

Ἐἴδωρ καλὸν καὶ καθαρὸς ἀὴρ εἰσι τὰ ἀθροα τῆς υγιείας.

Τὸ υγιεινότερον ὕδωρ εἶναι τὸ καλὸν πηγαῖον.

Προτίμα λοιπὸν τόπον πρὸς διαμονὴν τὸν ἔχοντα ὕδωρ καλὸν καὶ ἀέρα καθαρὸν. Ἐὰν μόνον ἐν τούτων ὑπάρχῃ, ὁ τόπος δὲν εἶνε υγιεινός. (διδασκαλικώτερον ἰδέ Συνεκδ. υγιεινῆν περὶ ὕδατος, καὶ Φοῦδον ἔτους Α' σελ. 124 καὶ 135.)

Ἐἴδωρ ἀνθρακοξοῦχον κοινῶς καλούμενον

Ἄ γ κ α ζ ὦ ζ.

Συνίσταται τὸ ὕδωρ ταῦτο ἐξ ὕδατος καθαρῶ πηγαίου, κεκορημένου ἐξ ἀνθρακικοῦ ὀξέως ὑπὸ ἀναλογίαν συνήθως ἡμέρους πρὸς 5 ἢ 6 μέρη τοῦ δευτέρου κατ' ὄγκον. Ὅταν ὁμοίως τὸ τοιοῦτον ὕδωρ ἐξέρχεται ἐκ τῆς φιάλης καὶ κενῶται πρὸς πόσιν, τότε ἀπέρχεται καὶ χάνεται μέγα ποτὸν ἀνθρακικοῦ ὀξέος· καὶ μόλις μένει διαλελυμένον ἐν τῷ ὕδατι πρὸς πόσιν δύο μέρη μόνον αὐτοῦ. Οἱ χρώμενοι τούτῳ θεωροῦσιν ὡς ὠφέλιμον εἰς τὸν στόμαχον, ἀλλ' οἱ πλείστοι ἐπιθυμοῦσι μολθεῖν ὅποις τις ἢ ἐνέργεια

αὐτοῦ· καὶ πρὸς τὴν ἰδίῳ χρησιμεύει· χάριν λοιπὸν τούτου συνάψει λέγομεν.

Τὸ ὕδωρ τοῦτο πινόμενον παρέχει γεῦσιν εὐάρεστον καὶ οὐκ πολὺ δρυσμετῶν· ὠφελεῖ ὡς τονωτικὸν τοῦ στομάχου, ὅταν αὐτὸ εἴναι χαλαρωμένο· ἐνεκα γραφικῆς καὶ καθεστηκυίας ζωῆς, ὠφελεῖ προσέτι καὶ κατὰ τοῦ ἐμέτου καὶ τῆς ναυτίας, ὅταν αὐτὰ δὲν προέρχωνται ἐκ φλογώσεως τοῦ στομάχου, ἀλλ' ἐκ κληρικής ταραχῆς, ὡς συμβαίνει εἰς τὰς ἐγκύους γυναῖκας.

Ἄρρεται ἰδίῳ τοὺς ἔχοντας αἱματώδη κράσιν, καὶ τοὺς χοληρικούς, εἰς τοὺς ὁποίους ὠφελοῦν καὶ τὰ δροισιτικά ποτά.

Ἐν Ἑλλάδι ἐνθα ὁ στομάχος ἐνεκα τοῦ κλίματος ὑπόκειται εἰς χαλαρώσεις καὶ δυσπεψίας πλέον ἢ ἐν τοῖς ψυχροῖς κλίμασι ἢ πόσις τοῦ ὕδατος τούτου ἐν κενῇ φαγητοῦ μετὰ τοῦ εἶναι εἶναι ὠφέλιμος. Ὡσαύτως ὠφέλιμον εἶνε πινόμενον ἀπλοῦν, ἢ μὴ λειμονάδα, μετὰ τὸ φαγητὸν ἐν ὥρᾳ χανεύσεως, ὅταν μάλιστα καὶ δίψα ὑπάρχη.

Εἰς τὸν διοργανισμὸν δὲν ἐπιφέρει δηλητηριώδη ἀποτελέσματα, ἐνῶ ὅταν τις εἰσπνεύσῃ ἀνθρακικὸν ὄξυδ δηλητηριάζεται. Ἐν τῇ πινόμενῳ ὕδατι εὐρίσκεται μικρὰ ποσότης αὐτοῦ, ἥτις παρέχει μόνον ἐλαφρὰν τινα μέθην διαβατικὴν, καθάπερ συμβαίνει καὶ καὶ ὅταν τις πίνῃ καμπάνιον οἶνον· διότι καὶ οὗτος εἶνε κεκαρσμένος ἐξ ἀνθρακικοῦ ὄξεος.

Ἡ χρῆσις αὐτοῦ δὲν πρέπει νὰ γίνηται πάντοτε συνεχῆ· ἀλλὰ νὰ διακόπτηται ἐπ' ὀλίγον καὶ πάλιν νὰ ἐπαναλαμβάνηται διότι ἔχει τὸ ἐλάττωμα νὰ συνειθίζῃ τὸν στομάχον νὰ χωρῆ τῇ βοήθειᾳ αὐτοῦ, καὶ ἀνευ αὐτοῦ ἐπιγιγνεται πλέον δυσπεψία, καθὼς συμβαίνει εἰς τοὺς πίνοντας πρὸ τοῦ φαγητοῦ καὶ ἔνυ πᾶσι τὴν ῥακίῳ.

Ἐὰν δὲ τὸ ἀνθρακοῦχον ὕδωρ προστεθῇ εἰς τὸν οἶνον, καὶ μάλιστα εἰς τὸν λευκὸν ἢ κερρὸν, ὁ οἶνος καθίσταται τονικώτερος καὶ ὁ στομάχος χανεύει εὐκολώτερον.

Ἐὰν πρὸς κατασκευὴν λεμονάδας, ἀντὶ ὕδατος κοινοῦ, προστεθῇ ἀνθρακοῦχον ὕδωρ, τότε ἀποτελεῖται ἡ ἀ ν ρ α κ ο ξ ο ὕ χ ο ς λ ε μ ο ν ὸ δ α, ἥτοι λ ε μ ο ν ὸ δ α γ α ζ ῶ ζ α, ἥτις εἶνε τονικώτερος καὶ μᾶλλον δροισιτικώτερος ὅλου τοῦ διοργανισμοῦ.

Ἄτυχῶς ἡ τοιαύτη λεμονάδα κατασκευαζομένη ἐν ἐργαστησίοις γίνεται νοθευμένη. Ἐχει μὲν τὸ ἀνθρακικὸν ὄξυδ, στερεῖται δὲ ὡς ὅπου λεμονίου, καὶ ἀντ' αὐτοῦ μεταχειρίζονται τρυγητὸν ὄξυδ, ἢ θεϊκὸν ὄξυδ, ὅπερ ἐπιφέρει βλάβας εἰς τὸν διοργανισμὸν,

καὶ κκεκὴν τὴν γεῦσιν. Διὰ τοῦτο προτιμητέα ἐστὶν ἡ ἀποχὴ τοῦ ἀμφιβόλου τούτου ποτοῦ.

Γ'. ΑΝΘΡΩΠΟΛΟΓΙΑ ΚΑΙ ΦΥΣΙΟΛΟΓΙΑ.

Μυολογία.

(Συνέχεια προηγουμένου).

Οἱ μῦς τῆς ἐκουσίας κινήσεως χρησιμεύουσι δὲ μὲν νὰ παρέχωσιν, δὲ νὰ ἐμποδίζωσι τὰς κινήσεις εἴτε εἰς μέρος τῶν στερεῶν τοῦ σώματος καὶ τῶν ὑγρῶν, εἴτε ὅλου τοῦ σώματος κατὰ τὰς περιστάσεις. Κατὰ δύο τρόπους ἐνεργοῦσιν· οἱ μὲν ἔχουσι ἐπίσης προσκεκολλημένας τὰς δύο ἄκρας αὐτῶν, καὶ ἐνεργοῦσιν ἐπίσης ἐξ ἐκάστης τούτων· οἱ δὲ ἔχουσι προσκεκολλημένην τὴν μίαν ἄκραν μᾶλλον τῆς ἄλλης, ἥτις εἶνε πολὺ εὐκίνητος.

Οἱ πλεῖστοι τῶν μυῶν εἰσὶ διπλοὶ δεξιοὶ καὶ ἀριστεροὶ· εἰσὶ τινες μόνοι, τούτων οἱ κυριώτεροι εἰσὶ τὸ διάφραγμα καὶ οἱ σφιγκτῆρες.

Ἐν γένει οἱ μῦς χρησιμεύουσι πρὸς τὰς κινήσεις τῶν διαφόρων μερῶν τοῦ σώματος, καλύπτουσι τὰ ὀστά, ἐπὶ τῶν ὁποίων εἰσὶ προσκεκολλημένοι, καὶ παρέχουσι τὴν ἐξωτερικὴν μορφήν τοῦ σώματος καὶ τὰς διαφόρους κινήσεις.

Ἐπάρχουσι καὶ μῦς μὴ συντελοῦντες πρὸς τὴν διαμόρφωσιν τοῦ σώματος, ἀλλ' εἰς ἐσωτερικὰς λειτουργίας τῆς ὀρέψεως καὶ τῆς κινήσεως, ἥτοι τῆς φυτικῆς ζωῆς. Ἄλλ' ἐνταῦθα ὁ λόγος ἐστὶν περὶ τῶν ἐξωτερικῶν μυῶν, οἵτινες εἰσὶν ὑπὸ τὸ δέρμα, εὐρίσκονται εἰς τὰ αἰσθητήρια, εἰς τὸν σκελετὸν, καὶ εἰς τὸν λάρυγγα, συστέλλονται προαιρετικῶς, καὶ συντελοῦσιν εἰς τὰς ζωϊκὰς ἐνεργείας· παρέχουσι παντοίας κινήσεις, ἐκάστη τῶν ὁποίων ἔχει ἰδίους μῦς.

Οἱ ἐξωτερικοὶ μῦς συστέλλόμενοι ἀλλάζουσι σχῆμα καὶ ὄγκον, ὅπερ φαίνονται διὰ τοῦ δέρματος, διότι εἰσὶ προσκεκολλημένοι ὑπ' αὐτό.

Οἱ ἐξωτερικοὶ μῦς οὐ μόνον κινεῦνται κατὰ προαίρεσιν, ἀλλὰ καὶ ἀνευ προαίρεσεως, διατιθέμενοι ἐξ ἡθικῶν αἰτίων. Ὅθεν

ἡ διάφορος στάσις τοῦ κορμοῦ καὶ τῶν μελῶν τοῦ σώματος, ἡ διάφορος μορφή αὐτῶν ἐκφράζει καὶ τὰς προαιρετικὰς καὶ τὰς ἡλικιακὰς διαθεσεις.

Ἐκ τίνων ὕλων συνίστανται οἱ μῦς.

Ἐκαστος μῦς σύγκειται ἐκ δεσμιδίων νηματιῶν ἰνῶν. Πᾶσι δὲ ἐξ ἀποτελεῖται ἐκ σφαιριδίων, τὰ ὁποῖα χυμιττι καλοῦνται ἰνικῆ, καὶ συγκρατοῦνται διὰ τῆς συστατικῆς δυνάμεως. Ἡ ἰνικῆ εἶνε ἡ κυρίως θρεπτικὴ ὕλη τοῦ κρέατος· μεταξὺ τῶν δεσμιδίων τούτων τῶν ἰνῶν ἐνυπάρχουσι καὶ ἄλλαι ὕλαι ἰδίως φύσεως, οὐχὶ ὅμως καὶ θρεπτικαὶ πολὺ· τοιαῦται εἰσιν ἡ πηκτικὴ (ζελατινα), ἣτις εἶνε ὁ κυψελοειδὴς ἴστος, ὅστις συγκρατεῖ ἡμῶνας τὰς τῶν ἰνῶν δέσμας, τὸ λεύκωμα, τὸ πᾶχος, τὸ σμῶζωμα καὶ ὁ δερρῶς, ὅστις ἔχει ἐν διαλύσει διάφορα ἔλατα. Περὶ ἑκάστου τούτων διελέγομεν, ὅταν ἀμιλήσασιν περὶ τῆς θρεπτικῆς δυνάμεως τοῦ ζωμοῦ τοῦ κρέατος (ιδε Φοιθόνετος, Ε' σελ. 81). Τοῦτο μόνον ἤδη λέγομεν, ὅτι τὸ κρέας, ὅταν ὀλίγον γίνηται πυκνότερον καὶ σκληρότερον, καὶ ὅταν ἐπὶ πολὺ διαρκῶς βράξη ἐν ὕδατι, καθίσταται μαλακώτερον· οὐδέποτε δὲ ἡ ἰνικῆ διαλύεται ἐν τῷ ὕδατι· διότι εἶνε ἀδιάλυτος ἐν αὐτῷ, μόνον ἡ πηκτικὴ καὶ τ' ἄλλα συστατικὰ κατὰ τὸ μέλλον καὶ ἴσως διαλύονται ἐν τῷ βράζοντι ὕδατι καὶ ἀποτελοῦσι τὸν ζωμόν τοῦ κρέατος, ὅστις, ὡς εἶπομεν, δέν εἶνε πολὺ θρεπτικῆς.

Τὸ ὠμόν κρέας ἔχει χρῶμα ἐρυθρὸν, διότι αἱ ἰνες αὐτοῦ ἐπιρρέουσι χρωματιστικὴν ὕλην ἰδίως φύσεως, διακέρουσαν τῆς αἱματίνης, ἣτις τῆς τοῦ αἵματος ἐρυθρῆς ὕλης· ἀνευ τῆς χρωματιστικῆς ὕλης αἱ ἰνες ἔχουσι χρῶμα υπόλευκον. Ἡ ὕλη αὕτη εἶνε ὀλιγώτερον ἐρυθρὰ εἰς τὸ μικρῆς ἡλικίας κρέας, καὶ εἰς τοὺς ἀνωμαλικούς· εἶνε καλῶς ἐρυθρὰ εἰς τὴν ὄριμον ἡλικίαν καὶ εἰς τοὺς φαιμαλικούς. Ἐρυθροῦται ἔτι μᾶλλον τὸ κρέας, ὅταν ἐπιτεθῇ εἰς τὸν ἀέρα ἐνεκεν τοῦ ὀξυγόνου, διαρκέστερον ὅμως ἐκτεθῆναι θέσεται μέλαν.

Τὸ κρέας ὠμόν συνθλιβόμενον σφόδρα, ἀφ' οὗ κατὰκρουσηθῆ (κομματιασθῆ) παρέχει ὑγρὴν ἐρυθρὴν, ὀξὺν, ὅπερ συνίσταται ἐν λευκώματι, γαλακτικῷ ὀξέει, ἀλάτων, ὀσμώζωμου κλπ., πάντα δὲ ταῦτα εἰσὶ πολὺ θρεπτικὰ, εἰσὶν ὅμως τονικὰ, καὶ κακῶς πρὸς μεταχειρίζονται τοῦτο πρὸς ἀρρώστους πρὸς θρέψιν.

Ὁ ἀριθμὸς ὄλων τῶν μυῶν τοῦ σώματος τοῦ ἀνθρώπου εἶ-

περὶ τοὺς 400. Ὁ Σωσιερός ὀρίζει τούτους εἰς 368. Ὑπὲρ τὸ ἥμισυ τοῦ βάρους τοῦ σώματος συνίσταται ἐκ μυῶν.

Δ'. ΠΡΟΧΕΙΡΟΣ ΝΟΣΟΛΟΓΙΑ ΚΑΙ ΘΕΡΑΠΕΥΤΙΚΗ.

Περὶ πυρρονυχίτιδος (καλαγκαθίτου).

Ἐπὶ τῶν φαλάγγων τῶν δακτύλων τῆς χειρὸς γίνεται ἐνίοτε οἰδημα φλογιστικὸν ὡς εἶδος δοθειῆνος (καλλογήρου), τὸ ὁποῖον ἐκτείνεται κατὰ βάθος εἰς τὸν κυψελοειδῆ ὑπὸ τὸ δερμα ἱστὸν, καὶ ἔτι βαθύτερον μέχρι περιοστέου, ἀπολήγει εἰς πύλην γαγγραινώδη καὶ ἐνίοτε εἰς νέκρωσιν καὶ αὐτοῦ τοῦ ὀστέου. Ἀμα τῆς ἐμφανίσει ἀρχίζουσι πόνοι δρυσεῖς, ἀνυπόφοροι μετὰ νυγμῶν ἰσχυρῶν· ἔαν μὲν εἰς τὴν διάκρισιν τῆς φύσεως συνήθως τὴν τετάρτην ἡμέραν ὀρμαίνει καὶ ἀνοίγει αὐτομάτως· ἄλλοτε τοῦτο γίνεται τὴν ἐξόδωμν. Ἄλλ' οἱ πόνοι ἐξακολουθοῦσι δρυσεῖς, τὸ πόνον βέει, γίνεται μεγάλη δπὴ βλαθεῖα, ἡ σὰρξ εἶνε μελανή, περὶ δὲ τὴν 14 ἡμέραν ἐπουλοῦται.

Πρὸς ἀσφαλεστέραν ἰατρικὴν δὲν πρέπει νὰ διασχισθῇ χειρουργικῶς. Ἄλλ' ἄμα τῆς ἐμφανίσει νὰ ἐπιτεθῇ ἀλοιφὴ συνισταμένη ἐξ 20 κόκκων ἐκχυλίσματος πταρνικῆς (ἀρνικῆς), 20 κόκκων ἐκχυλίσματος εὐθελίας (μπελλοδίνης), 20 κόκκων ἐκχυλίσματος κωνείου (τσικούτης), 20 κόκκων ὀπιου (ἀρνιουίου) καὶ 4 δρυσίων ἀλοιφῆς σπέρματος κήτου· ὅταν ἀνοίξῃ, πάλιν χρῶ τὴν ἰδίαν ἀλοιφήν, ἐπιθέτων ταύτην ἐπὶ ξαντοῦ (μοτοῦ) πρῶτ' καὶ ἐσπέρας. Πλύνεται δὲ ἡ πληγὴ διὰ βάλμυματος πταρνικῆς μετὰ ἑκουποσῶ ὕδατος μεμιγμένου.

Ἐσάτως ταχέως θεραπεύεται διὰ τῆς ἐπιθέσεως καὶ τῆς ἐξῆς σκευασίας.

Λάβε κόνεως πταρνικῆς δρυσίμων ἐν, μέλιτος δρυσίμα 4, ἀνέμιον, καὶ ἐπίθεε κατ' ὀλίγον ἐπὶ τοῦ πάγουτος μέρους καὶ κελύφον διὰ βάλμυματος ἡ ξαντοῦ, καὶ ἐπαναλαμβάνε τὴν ἐπιθεσιν κατὰ δύο ἡμέρας. Ἡ φλόγισις διαλύεται καὶ ἡ θεραπεία γίνεται ἐντὸς τριῶν ἢ τεσσάρων ἡμερῶν.

Θεραπεύεται καὶ οἱ πόνοι πρᾶνόνται περισσότερον, ἔαν ἐπιτεθῇ ἐπ' αὐτοῦ κόνις ῥίζης σκολιμβῆρου μεμιγμένη μετὰ μέλιτος. Ἐσάτως ὠφελεῖ καὶ ὁ ὀπὸς τῆς γλωφῆς ῥίζης τοῦ σκολιμβῆρου. Τὴν ῥίζαν ταύτην οἱ ἐμπειρικοὶ ὀνομάζουσιν καλαγκαθόγυρτον.

Και τὸ γάλα τοῦ φλόμου (τιθυμόλου) ἐνσταζόμενον θεραπεύει
Τινὲς ἐμπειρικοί θεραπεύουσι τοῦτο δι' ἐπιθέσεως τῆς σικκίνης βα-
τρύχου λίμνης. Σιζίζουσι τοῦτον, ἐξάγουσι τὸ σπλάγγνα, παπα-
λίζουσι τὴν σάρκα διὰ κόψεως ζαχάρου, καὶ ἐπικαλύπτουσι τὴ
πάσχον μέρος.

Τινὲς ἐν τῇ ἀρχῇ τοῦ πάθους θεραπεύουσιν οὕτω· διατρύ-
σιν ὠδόν, καὶ ἐντὸς αὐτοῦ θέτουσι τὸν πάσχοντα δάκτυλον, καὶ
ἄμα θερμανθῆ ὁ δάκτυλος, ἐξάγουσι τοῦτον. Τοῦτο ποιοῦσι δι-
καὶ τρις καὶ ἡ θεραπεία ἐπέρχεται.

Ἀπόφυγε τὴν ἐμβροχὴν τοῦ πάσχοντος μέρους διὰ ὕδατι.
Τὴν πάσχουσαν χεῖρα διατῆρει ἀνυψωμένην.

Ἐπερὶ Ἑκέρσου.

Καλεῖται καὶ ἰξίς, ἰξία καὶ αἱματοφαλοιδόισασις, καὶ ἴσ-
ποκράτην.

Προέρχεται ἐκ διαρκούς διαστολῆς φλεβῶς ἕνεκεν ὑπερχύ-
αιμάτος ἐν αὐτῇ. Ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ καταλαμβάνει τὰ σπλάγη καὶ
τὰς κνήμας· ἀποτελεῖ ὄγκον μαλακόν, ἐπιμήκη, ὑπομόλαν, ἀνώ-
δυνον, καὶ ὑποχωροῦντα εὐκόλως ὑπὸ τὴν πίεσιν τοῦ δακτύλου,
καὶ ἀναφανόμενον ἄμα τῇ ἄρσει αὐτοῦ.

Ἐάν ὦσι πολλοὶ καὶ μεγάλοι κυρτοί, ἀποτελοῦσι πᾶθος, πε-
ρέχον, ὀδύνας καὶ δυσχερείας· ἐνίοτε φλογίζονται, ἐκλυθῆναι,
διαρρήγνυνται καὶ αἱμορραγίαι γίνονται.

Θεραπεύεται ἢ μετριάζεται τὸ πάθημα δι' ἐπιθέσεως ἀλοιρῆς
ἐκ πικρῆς. Γίνεται αὕτη πικρὰ φαρμακοποιῶ οὕτω·

Λάβε ἐκχυλίσματος πικρῆς (ἄρνικας) κόκκους	20
Κόνεως ὀπίου	» 10
Ἀλοιφῆς σπέρματος κοίτου;	δρ. 2
μῖζον κατὰ τέχνην.	

Ἄλλὰ καὶ ἡ μεσοδικὴ πίεσις ἀνακουφίζει καὶ θεραπεύει ἐπί-
τε, διαρκῶς γιγνομένη.

Ἐπιτυμβάζουσι κυρτοὶ εἰς τὰς ἐγκύους γυναῖκας, εἰς τοὺς
ἰσταμένους πάντοτε ὀρθοῦς καὶ διαμένοντας ἐν ὕγρασιᾳ.

Ἐπερὶ τῆς τοῦ Ὀσπασμωδικοῦ βηχῆος.

Θέσ. 15 ἕως 20 δράμια γλυκερίνης ἐντὸς μικροῦ πηλίνου ἐρ-
γείου καὶ διαθέρμκον διὰ λάμπας οἰνοπνεύματος μετ' ὀλίγη

παράγονται πολλοὶ ἀτμοί, οἵτινες εἰσπνεόμενοι ἐπιφέρουσι μεγά-
λην ἀφέλειαν κατὰ τοῦ συνεχοῦς βηχῆος τῶν καταρροϊκῶν, τῶν
φθισικῶν, κλ. Τοῦτο συσταίνει ὁ καθηγητῆς γάλλος Γορίσιωρ·
πειρατέον.

Ε'. ΠΡΟΧΕΙΡΟΣ ΦΑΡΜΑΚΟΛΟΓΙΑ.

Ἐπερὶ Βενζόνης.

Ἡ Βενζόνη εἶνε ῥητινώδης ὕλη, ἥτις ἐκκρίνεται ἐκ τοῦ φλοιοῦ
τοῦ δένδρου βελζῶν καλουμένου, φουμένου ἐν Κοχίλνῃ, Σουμάτρας
ἐν Ἰάβα, Σάμη καὶ ἀλλαχοῦ τῶν Ἰνδιῶν, καὶ ἐν τῇ μεσημβρινῇ
Ἄμερική. Διασπαρτῶνται τὸν φλοιὸν τοῦ δένδρου καὶ ἐκρέσι ἡ
Ἄμερική. Διασπαρτῶνται τὸν φλοιὸν τοῦ δένδρου καὶ ἐκρέσι ἡ
ὕλη καὶ συλλέγεται, ἀποξηρανομένη καθὼς ταῦτα στερεὰ ἀμυγ-
δαλοειδῆ, ὀγκώδης, χρώματος ἐξωτερικῶς μελανοῦ, ἐσωτερικῶς
ὕπολευκου, στιλπνοῦ· παρέχει ὀσμὴν εὐάρεστον ἀρωματικὴν, ἥτις
θεωρεῖται ὡς ἡ τερπνοτέρα πάντος ἄλλου ἀρώματος. Ἰπάρχει καὶ
ἄλλο εἶδος βενζόνης, ἡ κοινὴ ἢ βενζόνη. ἥτις ἐκτὸς καὶ ἐντὸς
εἶνε μελανῆ, ἄοσμα, ἀκάθαρτος, μεμιγμένη μετ' ἄλλων ῥητινῶν.

Ἡ καθαρὰ Βενζόνη συνίσταται ἐκ τριῶν στοιχείων, ἐκ ῥητινῆς,
ἐξ ἔλαιου πτητικοῦ, καὶ ἐκ τοῦ ὀξέος, καλουμένου Βενζοϊκοῦ
ὀξέος, τὸ ὅποσον ἔχει γεῦσιν ἀρωματικὴν. Ἐπιτεθεῖσα ἐπὶ διαπύ-
ρρον ἀνθρώκων, ἀφανίζεται ταχέως καὶ διαχύει καπνὸν εὐώδη, λευ-
κὸν καὶ πυκνόν· ὁ καπνὸς αὗτος εἶνε τὸ βενζοϊκὸν ὀξύ, τὸ ὅποσον
γίνεται στερεόν, ἐάν ὁ καπνὸς αὗτος συλλεχθῆ ἐντὸς ψυχροῦ ἀγ-
γείου· ἔχει χρῶμα λευκὸν καὶ καλεῖται ἀνθρακὶς Βεν-
ζόνης.

Τὸ πτητικὸν ἔλαιον καὶ τὸ βενζοϊκὸν ὀξύ διαλύονται εἰς τὸ
οἶνονπνευμα, εἰς τὸ ἔξος καὶ τὸ ἔλαιον.

Ἐκ τῆς βενζόνης γίνονται πολλαὶ σκευασίαι χρήσιμοι εἰς τὴν
καταρροϊκὴν καὶ τὴν μυρμηκικὴν. Ἐνεργεῖ ἐπὶ τοῦ ἀνθρώπου ὡς διε-
γερτικὴ καὶ ὀφελεῖ κατὰ τῶν παθήσεων τῶν ὀργάνων τῆς ἀνα-
πνοῆς (τοῦ πνεύμονος), ἰδίως ὀφελεῖ κατὰ τοῦ χρονίου βρογχίτου
καὶ τοῦ ὄγκου ἀσθματος. Χρήσις πρὸς ταῦτα γίνεται τοῦ ἀν-
θρακίτου βενζόνης. Ἐν τῇ μυρμηκικῇ κατασκευάζονται διάφορα
βήμματα ἀρωματικῶς λίαν εὐώδη· τὰ οἶνονπνευματώδες βήμμα
τῆς βενζόνης, ἐξ οὗ γίνεται τὸ εὐώδες παρθενοκὸν γάλα.

λα, περί ου ἴδε Φοῖβον ἔτος Α', σελ. 72. Γίνεται τὸ ἀρρωμα-
κὸν ἄκος, περί ου ἴδε Φοῖβον ΣΤ'. σελ. 171 κλ.

Εἰς τὸ ἐμπόριον πωλεῖται ὑπὸ τὸ ὄνομα Βενζόη ἢ μοσχοκάρ-
νον, μίγμα ἔχον μικρὸν ποσὸν Βενζόης καὶ συνστάμενον ἐκ δι-
φόρων εὐωδῶν βαλσαμῶν, μεταχειρίζονται τοῦτο πρὸς θυμιάμα.

Ἡ χρῆσις τοῦ θυμιάματος εἶνε ἀρχαιοτάτη διότι ὑπέρι-
ώφελιμον τῇ υγιείᾳ καταστρέφει τὰ μύσματα, καὶ διεγερ-
τὰς τοῦ σώματος δυνάμεις διὰ τοῦτο ὁ Μωϋσῆς διδάσκει τῶν
Ἑβραίων τὴν κατασκευὴν θυμιάματος, καὶ ἐπιβάλλει τὴν
παρὰ Θεοῦ διαταχθεῖσαν. Ἐν τῇ ἐξόδῳ τῆς Παλαιᾶς λέγει τὴν

Ἄθεός εἶπε τῇ Μωϋσῇ λάβε στακτὴν, θυμὸν καὶ χαλβίαν,
λίβανον καθαρὸν καὶ ποιήσεις θυμιάμα κατὰ τὴν τέχνην τοῦ
ρψοῦ, μίξον καὶ ὀὲς τὴν κόκκινον τοῦτου πρὸς θυμιάμα.

Ζ'. Ἀπήρεια τῆς Σελήνης ἐπὶ τῶν φυτῶν.

Κατόπιν τῶν ἐκτεθέντων περὶ τῶν ιδιοτήτων τοῦ φωτὸς τῆς
πανσελήνου δῆλον γίνεται ὅτι τοῦτο μεγάλην καὶ σημαντικὴν
ἐπήρειαν ἔχει ἐπὶ τῶν φυτῶν.

Παρτηρήθη ὑπὸ τῶν ἀρχαίων ὅτι τὸ φῶς τῆς πανσελή-
νης συμπιπτούσης γενέσθαι κατὰ τὴν ἑαρινὴν ἰσημερίαν κί-
κατὰ τὸ θερινὸν ἡλιοστάσιον, ὡς ἐν προηγουμένοις ἐλέγθη, ἐπι-
ρροῖται μεγάλως ἐπὶ τῆς ἀκοποφορίας καὶ υγιείας τῶν φυτῶν.
Τοῦτο ἐπεβεβαιώσαν καὶ πολλοὶ τῶν φυσικοῖστορικῶν εὐρωπαίων
ἐν οἷς οἱ Τσάλδος, Ἰουσον, καὶ Ἀρισσον : παρτηρήσαν ὅτι
ζωργεῖται, ἐνθα διατηροῦνται ἐνυδρὰ ζῶα, τὰ ὅποια ἔχουσι τὴν
παρεῖαν ὑελίνου, καλύπτονται κατὰ τὰς συμβαινούσας παλαι-
νοὺς ἐν τῇ ἰσημερίᾳ ὑπὸ πυκνοῦ εὐρωῶτος (μούχλας), ὅταν ταῖς
προσβάλλονται ὑπὸ τοῦ σεληνιακοῦ φωτὸς ὅσην τοῦτο τῆς
σηπτικότητος τοῦ φωτὸς τῆς Σελήνης.

Ἰγρὰς καὶ σηπτικῆς οὗτης τῆς πανσελήνου, ξηρὰς καὶ ἰσο-
γόνου οὗτης τῆς νέας σελήνης, ἔπεται ὅτι ἐπὶ τῆς γεωργικῆς
γίτην ἐπήρειαν ἔχει ἡ σελήνη. Διόπερ πολλὰ εὐλόγια καὶ κα-
ματὰ μεγάλης πείρας ἀναφέρουσιν οἱ ἀρχαῖοι, ὧν περ καὶ οἱ νε-
τεροὶ ἀνεγνώρισαν.

Ἐν Γαλλίᾳ, καίτοι ἡ σελήνη φωτίζει πλαγίως τερον, καὶ ἡ ἰσο-
γόνου οὗτης εἶναι μετριώτερα, ἀναγνωρίζουσιν ἢ ὅτι τὸ φῶς τῆς
τῆς κατ' ἐποχὰς τινος τοῦ ἔαρος ἐπιρροῖται ἐπὶ τῆς υγιείας ἐπὶ

νεκρῶν βλαστῶν, καὶ ἐνίοτε καταστρέφα: τούτους διὰ τῆς ἐπιγι-
γνομένης πάχνης. Παρατήρησαν ὅτι, ὅταν συμπέση γενέσθαι παν-
σελήνης ἢ ἡμέρας μετὰ τὴν ἰσημερίαν τοῦ Μαρτίου, καὶ ἡ οὐρανὸς
τῆς αἰθρίας καὶ νημερός, ἐπιγίγνεται πάχνη δρυμιάτη κατα-
στρέφει τὰς βλάστας καὶ ποιοῦσα ταύτας ἐρυθράς, αἵτινες τὴν
καύσιν τὰς βλάστας καὶ ποιοῦσα ταύτας ἐρυθράς, αἵτινες τὴν
ἐπιούσαν τῇ προσβολῇ τοῦ ἡλίου μαραινόνται καὶ καταστρέφον-
ται. Τοῦτου ἐνεκεν καλοῦσι τὴν τοιαύτην πανσελήνου Lia lihu
τουσε' σελήνην ἐρυθράν. Ἦ αὐτὸ ἀναγνωρίζουσιν ὅτι συμβαίνει
κατὰ τὴν 12 Ἀπριλίου καὶ τὴν 20 Μαΐου κλπ., ὅταν κατὰ τὰς
ἡμέρας ταύτας συμπέση πανσελήνης κλπ. ὅτε καὶ τὸ φῶς τῆς σε-
λήνης εἶνε λαμπρότερον διὰ τὸ περιγεῖον αὐτῆς. Οἱ γὰρ οἱ ἐξη-
γῶντες τοῦτο φαινόμενον εἰς τὸ μήπω κεκορημένον
τῆς ἐπιρροίας τῆς γῆς ἐκ τῆς ἡλιακῆς θερμότητος, οὗσης τὴν
ἡμέραν τότε πολλῆς, τὴν δὲ δύσιν τοῦ ἡλίου διαδέχεται ἐκ τοῦ-
του ὕψους, ὅπερ τοσοῦτον ψυχρότερον ἐστὶν ὅσον ὁ οὐρανὸς αἰ-
θρῆς καὶ νημερός ἐστὶ, καὶ τὸ φῶς τῆς σελήνης ἰσχυρότερον.

Οἱ ἀρχαῖοι οὕτως ἐμυθώτερον καὶ φυσικώτερον ἐμελέτων
τὰ τῆς φύσεως φαινόμενα καὶ τὴν ἐπήρειαν τῶν οὐρανίων σωμά-
των ἐπὶ τῆς γῆς διεκρούουν, ἀνεγνώρισαν ὅτι ὑπὸ τὴν ἑλληνικὴν
κλίμα ἢ πανσελήνης, εὐρισκομένης τῆς σελήνης ἐν τῇ περιγίῳ
θέραι, καὶ συμπιπτούσης ἐν πανσελήνῃ τῆς ἀνατολῆς ἢ τῆς δύσεως
τινῶν τῶν μεγάλων ἀστέρων, ἐπιφέρει βλάβη καὶ καταστραφῆς
εἰς τὰς βλάστας, τὰ ἀνθή καὶ τοὺς νεαροὺς καρπούς: διότι ἡ ἐπι-
ρροία τοῦ φωτὸς τῆς σελήνης ἐπιφέρει τότε δρυμιάτην πάχνην ἢ
ματὰ π. χ. παρ' ἡμῶν κατὰ μῆνα Μάϊου αἰ ἐλατῆ καὶ αἱ ἀμ-
πελοὶ ἄγονται δένειν τοὺς καρπούς αὐτῶν. Ἐάν συμπέση κατὰ
τὴν ἀνατολὴν τῶν Πλειάδων, γιγνομένην τὴν 21 Μαΐου, καὶ ἢ ἡν
μετὰ μίαν ἡμέραν (τὴν 22 Μαΐου) γίνεται ἡ δύσις τοῦ Ἀρ-
κτουρου ἢ καὶ μέχρι 4 ἡμερῶν μετὰ ταύτην, γενέσθαι πανσελή-
νην, ἐπισυμβαίνει ἐπὶ τῆς γῆς τοσοῦτον δρυμιάτην πάχνην, οὗσης
ἐνοσθεῖται αἰθρίας καὶ νημερός νυκτός, ὥστε καταφύγει καὶ ἀπο-
ξηραίνει πάντας τοὺς καρποφόρους βλαστὰς τῶν τε ἐλαίων καὶ
ἀμπέλων, καὶ ἐπιγίγνεται μεγάλη ἀκαρπία. Ἦ αὐτὸ συμβαίνει
καὶ ὅταν ἀνατελεῖ ἐν πανσελήνῃ ὁ Ἄετός, ὅπερ γίνεται τὴν 18
Μαΐου ὡς καὶ ὅταν δύῃ. Ἐάν δὲ συμπέση πανσελήνης κατὰ τὸ
θερινὸν ἡλιοστάσιον (9 Ἰουνίου), ἢ κατὰ τὴν ἡμέραν τῆς ἀνα-
τολῆς τοῦ κυνός, ἥτις γίγνεται κατὰ τὴν 20 Ἰουνίου(α), ἐπισυμ-

(α) Ἄμα ὁ κύων ἀνατελεῖ, ἴσπανη τινα γίνονται πετηνά, ἀπερὸντος ἀνα-
φύονται τοιαῦτα εἶδη ἢ οἰκνῶν (μπεκοτσῶνι), ἀγίθωλος ὁ (μπελοσο-
φῆς), ἢ φαρεῖ (καλογερά) κλπ.

ΠΙΝΑΞ ΤΩΝ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ
 ΕΝ ΤΩ ΣΤ'. ΤΟΜΩ ΤΟΥ ΦΟΙΒΟΥ

βαίνει δροσπάγος μετά τινος ομίχλης, ἐξ ὧν ἀποξηραίνονται αἱ ῥάγες τῶν ἀμπελών, καὶ οὐδὲν αὖξονται καλῶς, ἢ ὄρεται ἐρυσίβην, ἣτις τὰ μάλιστα γίνεται ἐπὶ τῶν κειμένων εἰς πέλασας καὶ κοίλους τόπους, ἦτοι καθύγρους, ἐκ δὲ τούτων καταστρέφεται ἡ συγκομιδὴ. Ἐὰν ὄμως συμπέσῃ καὶ μὴ γείνηται κλιτικός κατὰ τὰς ἀνατολάς τῶν ἀπτερόν τοσ' Ἄετοσ καὶ τοσ' Ἰνός, ὁ δὲ καιρὸς εἶναι αἰθρῖος καὶ γαληνιασ, τότε γίνεται ἐπιφορία, διότι ἐκ τῆς τοιαύτης καταστάσεως τῆς ἀτμοσφαιρῆς πίπτει δρόσος ἐπιωφελής.

Ἐὰν τὴν 17 Ἰουλίου, καθ' ἣν ἀνατέλλει ὁ ἀστὴρ Ἄριων, συμπέσῃ καὶ ἦνε πανσέληνος, τότε συμβαίνουναι καταιγίδες, τρικυμῆς, καὶ ἄλλαι ἀτμοσφαιρικαὶ ταραχαί.

Διὰ τοιούτων ἐμβριθῶν παρατηρήσεων μετεωρολογικῶν πολλοὶ τῶν ἀρχαίων σοφῶν, ὑπολογίζοντες τὰς ἐποχὰς τῆς περικλήνου καὶ τῆς ἀνατολῆς τῶν διαφόρων ἀστέρων κλ. προεβλέπουν καὶ προέλεγον περὶ μελλόντων γεγονότων ἐξαρτωμένων ἐκ τῆς ἀτμοσφαιρικῆς καταστάσεως, προέλεγον περὶ μελλουσῶν ταραχῶν ἀτμοσφαιρικῶν, περὶ βροχῆς καὶ ἀνέμων, περὶ πολυκαπνίας ἢ ἀκαρπίας τῶν προϊόντων τῆς γῆς κλ. Πολλὰ εἶσι τὰ περὶ τούτων ἱστορήματα, ὧν τινὰ ἐν βραχεῖ ὀέλομεν ἀκολουθῆσαι ἀργυροῦ.

Ἡ οἰκονομία γίνεται ἐν τῇ ὑγίειᾳ.

Ὅταν τις νοσῇ, ζημιούται τὰ ἐκ τῆς ἐργασίας του ἔσοδα, διαπαντ ἀφειδῶς εἰς ἰατρὸν καὶ εἰς φάρμακα, καὶ εἰς τὰ τῆς διαίτης, κλπ.

Ὁ μᾶλλον πτωχὸς νοσῶν, εἰς δὲν πληρὸν ἰατρὸν, ἀλλὰ μόνον φάρμακα καὶ τὰ τῆς διαίτης, κατὰ μέσον δρον δαπανᾷ ἑκατὸν δραχμὰς καθ' ἑκάστην. Τὸ ποσὸν τοῦτο αὖξεται ἀναλόγως τῆς κοινωνικῆς τάξεως τοῦ νοσοῦντος καὶ δύναται καὶ φθίσει καὶ καθ' ἡμέραν δαπάνη μέχρι τῶν 30 δραχμῶν.

Ἀλλὰ καὶ ἡ γαστριμαργία γίνεται πρόξενος καθημερινῆς μεγάλης χρηματικῆς δαπάνης, μεθ' ἧς παρεκκολουθεῖ προκαλούμενη καὶ ἡ νόσος ἐκ τῆς πολυφαγίας.

Ἡ διατήρησις λοιπὸν τῆς ὑγείας εἶνε ἡ βῆσις τῆς οἰκονομικῆς. Ἡ διατήρησις αὕτη γίνεται διὰ τῆς ἀναγνώσεως καὶ μελέτης τῶν βῶν ὠφελουσῶν ἢ βλάπτουσῶν τὴν ὑγίειαν. Ἡ μικρὰ λοιπὸν δαπάνη πρὸς κτήσιν τῶν ταῦτα διδασκόντων καὶ καθοδηγούντων συγγραφῶν παρέχει μεγάλην οἰκονομίαν, καὶ ὅστις φειδουλεύεται πρὸς τὰ μικρὰ ταῦτα, δαπανᾷ πλεονεκτήματα, ὅταν ἀρρώστησῃ.

A.		Ἐμετικὸν ἰδιότητες	192
		Ἐμέτου θεραπεία	197
Ἀγγλικῆς βίβα	93	Ἐμφυλισμὸς κτηνῶν	61
Ἄθλος διαπνοή	113, 135	Ἐντερικῆς θεραπείας	87
Ἀεροστάτου διεύθυνσις	31	Ἐπαινούμενος τί ποιητήν	45
Ἄλσει θανάτου νοσοῦντων	488	Ἐπιληψίας θεραπεία	70
Ἄλατος χρησιμότης	148	Ἐπίπλων ὄψισμα	175
Ἀληθῶν τί ἐστὶ	178	Ἐπίσχισις νοσοποιοῦ ὕλης	199
Ἄλευρα ἔχοντα ὕδωρ	176	Ἐρέθουσας	139
Ἄλευρα περὶ ἀρχαίους	51	Ἐρεθισμὸς τί ἐστὶ	178
Ἀρμονικῶν ἀλλοτῶν ἰδιότητες	438	Ἐρύθημα	27
Ἀσθῆρου ἰδιότητες	155	Ἐρωσιπέλατος θεραπεία	64
Ἀσθῆρων διατήρησις	47, 411	Ἐριάλτου θεραπεία	107
Ἀνικήτης ποτοῦ κατασκευὴ	140	Z.	
Ἀντισηπτικῶν ὑλῶν ἀριθμὸς	175	Ζάχαρις ὡς ἰατρικὸν	72
Ἄρσενος κόσμος	!	H.	
Ἀποδόλη νοσοποιοῦ ὕλης	81, 97, 113, 129	Ἡθικαὶ διαθέσεις ἀνθρώπου	140
Ἀπορρόφους μασμάτων	84	Ἡλεκτρ. ἐνέργ. ἐπὶ τοῦ ἀνθρώπου	64
Ἄρτι σώματος, ψυχῆς	96	Ἡλεκτρικὸν φῶς ἐνέργεια ἐπὶ τῶν φυτῶν	178
Ἄρτου κατασκευὴ καὶ ἰδιότης	67, 89	Ἡλεκτροῦ γενήσις ἀγνώστως	96
Ἄρτων καὶ λάδος	14	Ἡλικίας ἀποτελέσματα	11
Ἀυτοχρησίας θεραπεία	414	Ἡλιος ἐπὶ τῆς βλαστάνσεως	171
B.		Θ.	
Βασιλικῆς ἰδιότητες	168	Θυμίαμα	187
Βασιλεὺς βουλγάρων	162	I.	
Βενθῆς ἰδιότητες	187	Ἰατροῦ καθήκοντα	29, 103
Βένου ἰδιότητες	169	Ἰατρῶν ἀριθμὸς	174
Βοτῆς θεραπεία	186	Ἰδρῶς χρίσεως	177
Βενεδικτῶν ἐπιστολῆ	15	Ἰδρώτος θεραπεία	138
Βλάστησις ἐξ ἠλλου	171	Ἰδρώτος ποδῶν θεραπεία	153
Βρωμιούχου ποτάσεως χεῖρισ	174	Ἰνική ἐν τῷ αἵματι ἐν φλογιώσει	82
Γ.		K.	
Γάλα γυνικεῖον		Καταληψίας θεραπεία	168
Γάλατος ὠφέλεια καὶ βλάβη	4	Κατάψυξις ἀνθρώπου	3
Δ.		Κρέατος κόνις πρὸς εὐτραφίαν	3
Δάρμα ἀνθρώπου	48, 33	Κρέατος πυστατικῆ	184
Διαγίρησις	98	Καπνιστῆ κατασκευὴ	43, 59
Διερρηκτικὴν θεραπεία	175	Κεφαλὴ σκελετοῦ	6
Διήψ	179	Κητῶν περμα	155
Δολιμῶν κατασκευὴ	124	Κερσοῦ θεραπεία	185
Δυσεντερίας θεραπεία	41	Κίστης θεραπεία	20
Δυσπνοίας θεραπεία	108	Κληρονομικὰ πάθη	160
E.		Κρομμύων χρῆσις	160
Ἐγγελος	449	Κρανίου ἀνθρώπου	23
Ἐκτίματος θεραπεία	39	Κρανιοσκόπια	179
Ἐκπρῶσις ἀνθρώπου	66	Κρίσις τί ἐστὶ	103
Ἐκχρῶσις	26	Κῶλα κάτω, πόδες	
Ἐλμὸς ἐξ ἡπατος	175		

A.		Πτηνῶν ἐγκλιεῖσται τροπαί	11
Λιμονίου θεραπευτικὴ δύναμις	27	Πόγγωνος ἐπιήρεια	11
Λιμονιάδα ἀνθρακοῦχος	182	Πυρετός τί ἐστὶ	11
M.		P.	
Μαγειρικά	13, 75, 94, 139	Ῥαφαὶ δατῶν	118
Μαστὸς γυναικὸς	20	Ῥίξαι βαφῆς ἐρυθρῆς	41
Μελάνη πρὸς γραφήν	13	S.	
Μεταλλοθεραπεία	8	Σελήνης ἐπιήρεια	90, 405, 138
Μέλιτος ἰδιότητες	134		139, 155, 169, 181
Μελιζάνας ἰδιότητες	434	Σελήνου ἰδιότητες	131
Μέτρα καὶ σταθμὰ ἀρχαῖα	78	Σεληνιακοῦ φωτός ἰδιότητες	153
Μητρομανίας θεραπεία	40	Σινάπτις ἰδιότητες	99
Μητροραγία	42	Σίτος θεραπευτικὸς	35
Μιασμμάτων ἀποβολή	65	Σπληνότηχτα	59
Μιασμμάτων εἰσπαγωγή εἰς τὸν		Σπόγγων καλλιέργεια	63
ἄνθρωπον	17, 33, 49, 161	Συγκολλητικὸν πετρῶν	45
Μικροζυφῶδῆρα ἀνδῶν	176	Συνταγολογία	11, 29, 41, 51, 73, 91
Μορεφικά	159, 170	Συνδεσμολογία	131
Μύς	150, 465, 182	Συνοβία	133
Μυῶν δύναμις	166	Συρῶχου κηπίου ἰδιότητες	131
Μυῶν συστατικά	184	T.	
N.		Τέτρας ἰδιότητες πρὸς ὄχθον	111
Νευραλγίας θεραπεία διὰ δια-		Τομάτας ἰδιότητες	132
πασῶν	424	Τροπαὶ δημητριακά	36
Νόσου συμπτωματικαὶ κρίσεις	177	Τροφή ἐξ ἐρπετῶν καὶ ἐντόμων	71
Νόσος καὶ φύσις	164	Τρυγικῆς ποτάσης (ἀντιμωμίου)	122
Νόσων παραγωγή	430, 145	ἰδιότης	
Νυμφομανίας θεραπεία	40	Y.	
O.		Υγιείας διατήρησις	75
Ὄδανταλγίας θεραπεία	174	Υγιείας κτήσις	125
Ὄδόντων προφύλαξις ἐκ τοῦ γά-		Υδατος ἰδιότης καὶ πόσις	180
λακτός	5	Υδαρ ἀνθρακοῦχος	181
Ὄδόντων ὀνόματα καὶ ἀριθμοὶ	53	Υέλου διαίτησις	63
Ὄδονήφικτον ἱατρικὴν	60	Φ.	
Ὄικονομία καὶ ὑγιείη	190	Φαρμάκων χρῆσις	79, 93
Ὄξαλικοῦ ἰσθμοῦ δηλητηριώδες	423	Φιλία εἰς τίνας ὑπάρχει	47
Ὄξος ἀρωματικῶν	170	Φλόγῳσις καὶ ἰσθμὸς	83
Ὄστ᾽ κορμοῦ ἀνθρώπου	69, 83	Φλόγῳσις τί ἐστὶ	128
Ὄστ᾽ κρανίου	6	Φωσφόρου ἰδιότητες	131
Ὄστ᾽ κώλων	84	X.	
Ὄστ᾽ προσώπου	37	Χαμαικέρασοι	101
II.		Χοιρίδιον ὀπίτην	91
Παθῶν κληρονομία	150	Χολέρας θεραπεία	143
Παρωνυχίδας θεραπεία	185	Χολέρας ἀναφάνησις αἰτία	15
Περιδερμίδων χρῆσις	9	Χόνδροι	135
Πίκας θεραπεία	120	Χόρτων βλάσις	110
Πράσσοῦ ἰδιότητες	133	Χυμεία	120
Προσωπικαὶ γραμμαί	38		